

ایڈیٹر و بلیشر عبدالغفور اکرمیم پرنٹنگ پریس ٹیبل باغ کونڈغان شینگ کرسا پور و آفس 302 تھرڈ فلور یونیورسل پبلیکیشن فیر 1 جناح روڈ کونڈغان تالان کرے

31 مارچ 2026ء

زبان ناخیر خواہ دیرے؟

پروفیسر سعید لہری دنیا نا ایلو چا ہندار آتا حوالہ عترسا پانک کہ زبان تیشی بدلی برساکا ہک، زبان تیشی بدلی ہنگ اسقدرتی والی گڑا سے۔ ہرانا تندی تو کم متنگ یک، ولے زبان نابدلی نامل وخت اس ہم سلپک و نئے کس دادے تو تنگ یک، داکس و وڑے یو وڑپ ولے داسدرا سکی اسے کہ زبان تیشی بدلی برساکا ہک۔ زبان تیشی بدلی ہنگ آن زبا تک جوان خراب مفسہ۔ دا بدلی زبان تے چچ ہنخان اس تنگ۔ لیکن دا بدلی زبان تیکن بھازلمی ء۔ ایلو کنڈ آچا ہندار اک دا ہم پارہ کہ اسدوارا مروک بدلی تے ہم زبان تک سنگلک پلہ۔ یعنی زبان تک تینا ہمسائے زبان تیان، داسدرا نا گولبل و بچ دا دورانی تو ہرا پوسکن آگڑا اک مونی بریرہ، اولک ہمون آن ہمون یا گڑا بریرہ لہجہ نابدلی تینا حتی آپن اتون مونی بریرہ۔ ہرا گڑا تینا پین اتون اور مونی برے، اوڑکن پین پین جھنگ نا گرج منگ۔ ولے زبان تابا بت ہر تو م آتہنا تینا سلوک اک تینا زبان اتون بیدادی کیرہ، داہتیاں اسدرا تہتا جہنگ آن زبان پوسکن ء زبان اسے نادرشوم ء دوتی یک، دتینا پین ء ہم گوہک، ایلو اتہنا تا سوب آن لوزی کوڑی ء چٹھا زبان تینا گرج آتے پورونگ یک، و مرک انا گواچی مریک۔ دا وڑا انا کوک آن زبان تیشی خاص انا سمیری قدیم مصری Ancient Eggyption قدیم یونانی Ancient Greek قدیم عبرانی Ancient Hebrew و سنسکرت Sanskrit اور ء۔ سنسکرت ہندوستان نا بھاز متکن ء زبان اسے۔

بادشاہ یوسرکف کل ء بٹخا (4)

تین تون دیو دیو؟
”موبل ءے..... دانا غونگ آن کئے بدریک۔“
گڑا بادشاہ بھاز ارمانی ء وڑ اسپٹ مصر نا گلزمین ء اولہا۔ اوتینا بدختی آ شکی کس۔ او جلا وطنی نا کسر ء ہرنے تو انا پداٹ بیہرہ اونا تک لک۔ انجیر او نوپا نا گلزمین آ کام تھ۔ ہراڑے او مش تا نیام ات تینا نا زاند ء تیرکنگ بنا ء۔ اوڑے اسد بندخ اس ہم دن ء آلو ہراڑون او ہیبت و گپ کروس۔ ہرا تم جرت و گڑتی او دے پلو پڑ کرے تو ء ہمونیا غا ذات ہرا اسے آن چچ ء اومیت اس تھو، اسوان عمل اتی اونا سچوک انا سنگت اس ہم الوک۔ وئے رینیت آن کس اس..... ہندا وڑ ایلو ملک آتا بادشاہ تیان ہم کس اس آلو۔ اک کس اس شای ”زنے“ آن نئے کام اس ہرفنگا س، وئے نئے۔ اونا دا پار ایپار آن سلوک بندخ آتا شہنشاہ شہدک کہ بادشاہ تھی کس۔ او فکا لپ انا بادوی تیان دعا و جتا نا تھتر ہرجا کس۔ اک ہیبت بننا کو بیانی اونا ساری گری ناودے یوسرکف نامرے تو اونا با خوار و ڈھکیانی تا سوب آن بندک۔ اونا تک کاریم ء الگ کسر۔ ہندا حسیبت اونا کچک ”زنے“ اوڑد ء پھس، و تماک۔ مزونی گورزون اوڑدی آن غوکسا اونا چچ آتے بلک چلنگ ء شروع کرے۔ ہرا پدیرسہ سفرنا سوب آن دمزی موسر۔ ولدا بادشاہ تینا زوری ء امنا کرے و تینا مارآن سوچ کرے۔ ”گودی نئے (Tey) نا حوالہ؟“
”اودا سہ مھرا انا گودی ء، و است جم و بادشاہ بھلو آسرد اس کشا، و سوچ کرے“ کئے دا موبل مرو ء کہ ای دا ہیبت انا زکو تینا کچک ”زنے“ ء ء بادشاہ سے تا وڑا ٹ پتر یگا۔ تینا

ناراج اتی نیازی نا تنگ و ناموس و عزت نا بندشاہ خیال اسے کہ اُس تینا شاعری ٹی ہم نیازی نا ذکر ء کچک۔ دن کہ نورمحمد پروانہ یا کچک: ”براہوئی قبیلہ غاک تینا کڑوئی مجموعی وراث، عشق و عاشقی نا بندافضل ء تینا غیرت نا کچ اسکان خلاف خیال کنانو، اودے مجموعی وراث زنگ کن قبول کستو۔ ایلو ہم خیال کننگ مریک کہ ناراج اتی انفرادی ہیبت آن زیات یا اوزدہ، اجتامی ایلیں نا احترام ہم کاریم یک۔ ہندا کان اولک وقوم انا، ایزہ ولدہ غا تے تینا ایزہ ولدہ چا تنگ اٹ، دن عشق و عاشقی نا عیاشی نا شعر و گپ آتے خوش تھو۔“
دن نن ہانگ کینہ کہ نوشتو آتا اسد کہول اس ہم ہندن ارے ہرا نیازی تا بابت شاعری کننگ ء عیب اس تنگ۔ دا ہیبت تینا جاگہ غاک نیازی نا جوڑ و پھلو آتے شاعری ٹی سفت کرک آتیشی ملا تا ہم اسد بھلو کچ اس ارے۔ ولے دا ہیبت ہم ارے کہ شاعری ٹی دا

سٹیون ہانگ Stephen Hawking پیٹ وکیلکیو کرن انا شرفدار آساندن انا آٹرا ٹی حساب مریک۔ اونا سائنسی پیش گوئی کہ بلیک ہول Black Hole اسد جہا وڑ انا ریڈیشن اس کھنگ Hawking Radiation ہانگ۔ ہانگ بھلو وخت اس کیمبرج یونیورسٹی نا پت و پول ناٹخ انا ڈائریکٹرس۔ اوتینا بدن نا معذوری ویل جینز نا آہری مرسا ہم چا گڑدی، سیاسی روزگار نا پڑا اسد سہب ء زند اس گڈریفنگ ء۔ اودے دنیا نا بے حساب ایوارڈ آکرے ریگا نو۔ ہندن لک کہ اونا ٹی ٹی گلیو، نیوٹن و آئن سٹائن بچا مسنو۔ اودے تینا غا دینا نا یونیورسٹی تیان سلطنتک۔ مخلوق اونا تران آتے بھاز شوق اتی بک۔ اولک اونا سو برآ ہیبت اتیان جس ہم بلیرہ اونا بولگ شوگ اک ہم خلقت ء وڑہ۔
ہانگ 1942ء اتی انگلستان نا شاعر آکسفورڈ اتی اسد خواندہ و دانشور شاہوت ایٹمی ودی مس۔ اونا باوہ ء طب و اونا لہ ء سیاست و فلسفہ بھاز وڑا کہ۔ کالج و یونیورسٹی ٹی بھاز آ نوشت آتا خونگ آن پد ہانگ فیصلہ کرے کہ اوتھو ریڈیشنل فزکس

”دریہو“ براہوئی نا پچی آفساندہ ناول نگار گل بنگھوئی نا ناول ء۔ دا براہوئی ادب اتی اولیو ناول ء۔ ہرا 1989ء اتی اولیو وار شینگ مس، اوکان پد 2016ء اتی دادے براہوئی اکیڈمی پاکستان ولدا شینگ کرے۔ ”دریہو“ ہمو کیفیت ء پارہ کہ بندخ ہرا کھنگ اتی شاچوک مرے۔ کس انا ترند آتواری یا شیخ اس خنگ آتا مانگنجم کے بش مرے۔ براہوئی ادب اتی اولیو ناول نگار تھیوئی ء۔ اونا کس گل بنگھوئی ء براہوئی Pioneer ناول نگار نا اعزاز دوتی ء۔ اونیو ناول ”روش پیش“ ہم بنگھوئی صاحب نا ء۔ یعنی ہمو وخت اسکان براہوئی ٹی کس اس ناول نوشتو کتویس کہ او ارا ناول نا تخلیق کار کس۔
”دریہو“ اسد راہی ء ناول اسے۔ دا غلطی آزند نا پس منظر اتی نوشتہ منے۔ ناول نا سٹوری ارا شاہوت نا زندانا زی آجیری خلک۔ وارث اسد چوری ء چٹاس کس، ہرا نا باوہ ء اسد زمیندارا جاگیر دارا کس۔ عبدو ہم اسد غریب ء مارا کس۔ اونا ہر تو م اک چکی آن ایلو ٹی تھیر۔ اسد جاگہ ہرغری کریرہ، اسد جاگہ تو لٹا بش

براہوئی شاعری تے ٹی نیازی نا ذکر
محدثی قلاتی
گڑا ک مریر تینا جاگہ غا، ولے لس مجلس آتیشی دا وڑا نا خیال آتے بے شرفی اس تنگک۔ ہندا سوب ہم ارے کہ اسد سچ اس دن ہم ارے کہ اوشاعر آتے شیف تپ تنگ۔ دا ونا سوب ہندا گڑا ء پاک کہ اولک ایلو قاتی نیازی تا پین ہیبت یا او فکا بابت شاعری کیرہ۔ ہرا کچ نا ناراج انا جم تہب آن جتا ء گڑا اسے۔
نیازی تارو گار۔
دا زمانہ نا روزگار آتے ٹی نیازی تا اداری آن تو ہر بندخ ء معلومداری ارے۔ البتہ ایڈوانس منسا لمٹ ہم روزگار آتے ٹی نیازی ک زینہ غا تا کوپہ دکاندار اسے، ارا تے ٹی ٹورک آ سادرا تا دیر و بے سار و سنہیا ء بھازی آن نیازی ک کیرہ۔ لاب آتا وخت آ ہم غریب انگا شاہوت آتا

سٹیون ہانگ
ڈاکٹر خالد سہیل
Theoretical Physics
تعلیم دوتی کے۔ 1963ء اتی ہرا تم او پیٹ ویک سال انا اس کس تو اوزا ”لو گیرگ نا جوڑی“ Lou Gehrig's Disease نا جہو مس۔ دا نا جوڑی Motor Disease Neuron ہم ہانگ۔ ہرائی بندخ نا بدن مدان مدان آکاریم ء ایک ء او معذور مریک۔ ہرا تم ڈاکٹر اک دانا جوڑی نا پد رند ء خلگہ و ہانگ ء پانگ کہ او بیہرہ ارا سال زندہ منگ کیک تو احوال ء بنگ آ ہانگ بھاز گبر یگا۔ ولے ہرا تم اودے سا تہا کہ اونا نا جوڑی بھاز مدان آسٹمی تالان مرسا کرو و اواسد مرغن ء وخت اسکان زندہ منگ کرد، تو اونا ڈا پڑیشن اتی کبوتی بس۔ حالانکہ نا جوڑی نا زہم اودے مدان انا آے وں و معذور کر ساد بدن ء ولے ولدا ہم اوڈتی وراث تینا پت و پول و تحقیقی آکاریم ء کر سارے۔ اونا ارا کتاب
1-BRIEF HISTORY OF

براہوئی زبان نا اولیو ناول ”دریہو“ نا تنقیدی جاچ
شاہین بارانزئی
کس۔ بس ہندن ٹھرس پائے اسد باوہ مار ء، اسد پڑا لیا نو۔ زندمون آراہی رواں کس۔ ہر تو م اک ساگی براہی، آئی اولیادیا مٹر۔
وارث نا زینہ مانی جو امین ہندن کہ پین تے جو امین کس ہمون جند تے اوکان ہم جو۔ عبدو نا زینہ نا پین تو کس، بختاور، ولے جند تے شوم اس کس۔ لیکن شوم اتیان ہم شوم۔ بھاز با خلگ حوڈا فتنہ عبدو نا مار مونی رانائی نا جوش اتی بس تو وارث نا مسرنا زو ہم رسیدہ کس۔ عبدو نا ہندا خواہنداری کس کہ کنا مار سالم مرے تو کنا ایلو وارث نامرے۔ سوب داکس کراست تو نازو ہندن ء مسٹر کس، کہ ہرکس پارکے کس شیخ اس مرے اٹ تے۔ ایلو دا کہ چکی نا دوتی اسکان ہمون کس امر کہ چکی ٹی کس۔ یعنی وارث، عبدو میر مسٹر ولے او فکا دوتی اسکان ورتا کس۔ خلق اتی کمال خان ہم اسیم جاگیر دارا کس۔ اونا جندو اونا زینہ فی خیر خان بھول جو ان ء خیر خواہ ء بندخ ٹھرس۔ ہرا فقا ہیبت ء کس پین کننگ کتو کہ۔ انجریبت کمال

دا وڑا نا گل خوار و مزوری تے ٹی جمال اولک ماگ، بزرگ، زمیندار یا پین کس اس، دا نیازی تے دن ء سست ء ہیبت اس کروس کہ او فکا بے عزتی مرے، دا کچ اسکان کہ او فکا مزور ہم پاؤسہ۔ لیکن نیازی تہسا او فکا چداوڑی، قدر و عزت ء زینہ مزور اتیان زیات کیرہ۔ دا ہم آخام کا دشاں، شرف و عزت ء کس انا خلیس آن نیازی تے ترہ، لیکن عادتی وراث ہندن ء چا گڑا اس جوڑ مسوس۔ اسنے کہ ہر بندخ چکی آن دا بھگوس کہ نیازی امر اوس کہ مرے ہرا اتی اونا بے عزتی ء کروئی اف، لیکن قدر ء کروئی ء۔ دا گچن آرواج آن فاکدہ ہر شا یگانہ یگانہ پچی اک زوراک ء خلافتی ہم کیرہ، ولے زینہ غاک پاریرہ، او انت کہ پارہ، اوا مٹر نیازی، نن امر تیزی، تندی یا بد اخلاقی اٹ او فکا دندی ء عاقبت۔ لیکن نیازی تا ہیبت آتا سنگلک ء ہر زینہ تینا شان نکا کہ۔
☆☆☆☆☆

بیرہہ نا کنا کنا تون سیالی تنگ۔ ہرا تم کنا کنا کنا الیمر مرو و اہم چین کنا کنا کنا اک ساڑی مرو۔ ہانگ پانک کہ دا کنا کنا اک تہبت جوڑ مریرہ، خراب مریرہ، ودی مرسا و ساہ ترسا کارہ۔ دا پدیرسہ دچہ ہرا وخت آن برسا و ہرا وخت اسکان ہشا کرو۔ نئے ہناس ارے، نئے الیمر اس، نئے اول نئے انجیر۔
2014ء آن مست ہانگ تینا مذہبی، روحانی و سیکولر نظریہ غا تا بچ چچ ء پاش ء ہیبت اس کتو کہ، ولے ستمبر 2014ء نا ستران ایٹمی ہانگ پاش وراث پارے کہ او بے دین (دہریہ) اسے۔
ہانگ ارا ہرام کرینے۔ اونا اولیو زینہ 2007ء اتی ہرا سواخ عمری ء شینگ کرے اونا پین
TRAVELLING TO INFINITY: MY LIFE WITH STEPHEN ء۔ دا کتاب اہر فلم 2014ء اتی جوڑ مس اونا پین
The Theory of Everything ء۔ ہانگ سائنس نا علم ء پچی کرے۔ ہانگ ہم سائنسدان اتیان ء ہرا سدا کراں آتیشی اسٹ اسٹ ودی مریرہ۔
☆☆☆☆☆

چچ اخلق اونا شافہ فیکری ء خناس۔ کل اودے لعنت ملامت کننگ ء شروع کیرہ۔ داسد بختار ہم ہرا کہ بیدریک سورے۔ مہا اوارانی رسوا اسٹ داسد خلق اتی رسوا اسٹ۔ تو پد کرے، با خلگ ء اولہ۔ ولے اونا مہا لونا کروک اتیان مار ہم ڈیہاڑا کس۔ دانہم چا س کہ دوا کل گم نا کار یک ء کہ کئے باوہ ناریش اتی بلے، زینہ ء لٹ ترسا ارا مانگ لکے۔ داسد مار (موی) بختاور آن غصہ کرے۔ پارے ای اولہ کاوہ۔ بختاور ڈا غارتین مس۔ وارث نا ہم سب آل اک بریرہ اودے ہشا کیرہ کہ ٹی نئے اجازت ایبت بن عبدو ء مار ء تے موی ء نت تیان پرخند۔ کریمو بریک ہم ہندن ء ہیبت کیک۔ اصل اتی کریمو نا سخت دا مریک کہ ناز ونا دو ء کشفو (طلاق ترفو) تینا مار سلوکن بلو تے۔ ولے وارث سمجھداری آن کاریم بلیک۔ ایلو پارہ خان کمال خان ہم ہمو گل سنگت آتے ہرا فکا کہ ربالہ / رسالہ کن تین تون اور دیرس بٹگا، ایس پارے کہ داسد لہ ء غلطی ء۔ گل پاریر کہ مسئلہ ء تو کھوئی ء۔ ولے ہیبت گل عبدو نا مار زینہ غا لے۔ وارث مسکین ناچ و قصور اس اف۔ (برچا ء)

